

SISÄLLYS

Osa I

Onko vertaisilla väliä? Vertaissuhteiden kehitykselliset tehtävät

Luku 1 Vertaisista ja vertaissuhteiden tutkimuksesta	15
Keitä ovat vertaiset?	15
Vertaissuhteiden tutkimuksen historiaa ja nykypäivää	16
Yhteenvetoa	23
Luku 2 Hyväksytyksi tuleminen: lapsen sosiaalinen asema ryhmässä.	25
Status ryhmässä perustuu toverisuosioon ja -epäsuosioon	25
Ovatko lapset tietoisia omasta asemastaan ryhmässä?	30
Sosiometrisen tutkimuksen uusimpia suuntia	30
Sosiometrisiin kyselyihin liittyviä eettisiä näkökohtia	31
Vertaisryhmään integroitumisen ja sosiaalisen aseman merkitys kehitykselle	32
Yhteenvetoa	34
Luku 3 Ystävyys-suhteet	35
Mistä ystävän tunnistaa?	
Lasten välisten ystävyys-suhteiden identifointi	35
Ystävyys-suhteiden merkitys.	36
Sosiaalinen status vs. ystävyys-suhteet: erilaiset kehitykselliset edut?.	38
Ovatko ystävät luksusta vai välttämätön myönteisen kehityksen edellytys?	39
Ystävyys-suhteiden laatu	40

Ystävät ovat tärkeitä – entä viholliset?	41
Yhteenvetoa	42
Luku 4 Vertaissuhteiden ongelmat ja ongelmien seuraukset	43
Onko torjutuksi tuleminen riski?	43
Vertaissuhteissa esiintyvien ongelmien vaikutukset lyhyellä aikavälillä	45
Kiusatuksi joutumisen pitkäaikaisvaikutukset.	52
Yhteenvetoa	57
Luku 5 Aggressiivisuus vertaissuhteiden ongelmana	59
Reaktiivinen ja proaktiivinen aggressio	59
Epäsuora aggressio: tapaukset Riikka ja Petra	65
Reaktiivinen aggressio, proaktiivinen aggressio ja koulukiusaaminen	66
Onko erilainen puuttuminen tarpeen?	67
Yhteenvetoa	68

Osa II

Näkökulmia sosiaaliseen pätevyteen

Luku 6 Mitä on sosiaalinen pätevyys?	71
Sosiaalisen pätevyyden ulottuvuudet	71
Onnistuneen ryhmään liittymisen edellytyksiä	74
Yhteenvetoa	78
Luku 7 Miten olla viisaasti toisten kanssa: sosiaalisten taitojen näkökulma.	79
Millainen taito on sosiaalinen taito?	79
Sosiaalisten taitojen mittaaminen	80
Yhteenvetoa	86
Luku 8 Kognitiot sosiaalisen toiminnan ohjaajina	87
Sosiaalisen tiedon käsittelyn vaiheet.	87

Esimerkkinä aggressiiviset lapset	89
Sisäiset representaatiot suuntaavat sosiaalisen tiedon käsittelyä	95
SIP-mallin kritiikkiä	99
Onko aggressiivisuus aina taitamattomuutta?	99
Yhteenvetoa	106
Luku 9 Emootiot, niiden säätely ja sosiaalinen pätevyys	109
Emootiot ja sosiaalisen informaation prosessointi	109
Emotionaalisuus ja emootioiden säätely: yksilölliset erot ja vaikutus sosiaaliseen pätevyYTEEN	110
Yhteenvetoa	112
Luku 10 Sosiaaliset tavoitteet: motivatiivinen näkökulma sosiaaliseen pätevyYTEEN	113
Interpersoonallinen kehä ja sosiaalisten tavoitteiden mittaaminen	114
Tavoitteita selittäviä tekijöitä	117
Yksilön tavoitteet vaihtelevat tilanteesta ja ihmissuhteesta toiseen	122
Yhteenvetoa	125
Luku 11 Sosiaalinen pätevyys kontekstissa	127
Lapsen asema ryhmässä vaikuttaa muiden suhtautumiseen	127
Ryhmä vaikuttaa yksilöiden käyttäytymiseen	130
Sosiaalinen konteksti säätelee yksilöllisen riskin vaikutusta . . .	131
Myös kontekstiin on puututtava.	132
Yhteenvetoa	133

Osa III

Vertaiset ja muut kasvattajat

Luku 12 Nuori vertaisryhmässä: tekeekö seura kaltaisekseen?	137
--	------------

Vertaissuhteiden moninaisuus	137
Valikoitumis- ja sosialisatiiovaikutus samankaltaisuuden selittäjänä	138
Miten nuori päätyy riskiryhmään?	143
Aggressiivisuus ja antisosiaalisuus	144
Koululuokka sosiaalisena kontekstina	148
Ystävät, kaveriporukat ja alakulttuurit: kuka nuoreen vaikuttaa?	150
Kuka mukautuu?	151
Vanhempien vaikutus	153
Yhteenvetoa	157
Luku 13 Tyttöjen ja poikien kulttuurit	159
”Me” ja ”he”	159
Vertaisryhmä vahvistaa sukupuoliroolin mukaista käyttäytymistä	160
Tutkimus esikouluikäisten parissa	161
Yhteenvetoa	163
Luku 14 Ryhmäsosialisaatioteoria	165
Ryhmäsosialisaatioteorian keskeiset väittämät	165
Vertaiset, vanhemmat ja muut sosialisatiokontekstit	174
Aikuisilla on väliä – myös ryhmäsosialisaatioteorian mukaan	176
Yhteenvetoa	178

Osa IV

Interventiot: miten puuttua vertaissuhteissa esiintyviin ongelmiin?

Luku 15 Sosiaalisen pätevyyden edistäminen: mitä, kuka ja kenelle?	181
Sosiaalisten taitojen suora opettaminen	182
Sosiokognitiiviset interventiot	185

Top-down vai bottom-up?	186
Sosioekologiset interventiot	188
Työskentely vanhempien kanssa	190
Koko ikäluokalle suunnattu vai pienryhmälle räätälöity interventio?	190
Luku 16 Yhteenvetoa: millainen on toimiva interventio?	193
Hakemisto	199
Lähteet	211
Liitteet	227

NÄYTESIVU